

מערכי האקטואליה מופצים ללא תשלום על ידי עמותת "ניצוצות שיעור אחר", הפועלת להעצמת תלמידים ולקידום מעורבות של הציבור הישראלי במערכת החינוך. מטרת התכנית להקנות ידע ולעודד את החשיבה הביקורתית דרך דיון בנושאים החדשתיים העומדים מדי שבוע על סדר היום הציבורי. השיעורים מיועדים להוראת תלמידי כתות ה'ט' (לשימוש אחר מומלץ להתייעץ אתנו). פרטים על פרויקטים אחרים של העמותה בבתה"ס, בהם הפעלת מתנדבים המעבירים קורסי העשרה, באתר www.nitzotzot.org.il

אין להפיץ את מערכי השיעור לשום גורם תמורת תשלום.

שיעור אחר: חינוך ואקטואליה

הגמל של טל

השיעור נכתב ב 27.12.2007 ועודכן, מפעל ההנצחה ממשיך ובגמלים כולם ניתן לצפות באתר לזכר של טל.

מורים ואנשי חינוך שלום רב,

הודעת דואר אלקטרוני שהועברה אל עמותת "שיעור אחר" גרמה לנו לכתוב את השיעור המוגש לכם היום. השיעור מביא את סיפורה של טל קרמן ז"ל, נערה דינאמית, מיוחדת ומלאת חיים שחיה נגדעו בפיגוע רצחני לפני כמעט חמש שנים. מאז נרצחה, עסקו משפחתה וחבריה במפעלי הנצחה שונים אשר הדגישו את שמחת החיים של טל וביקשו בדרכים אלה לשמר את אותה השמחה. ליום השנה החמישי למותה יזם אביה של טל פרויקט הנצחה – צבע לטל גמל. בשיעורנו היום יתוודעו התלמידים לדמותה של טל, לפרויקט ההנצחה שלה שמתקיים רובו ככולו ברשת האינטרנט. כמו כן, הם יעמדו על חשיבותו העליונה של ערך החיים ועל המחויבות של כולנו לערך זה. השיעור עשוי להתאים לגילאי הכיתות הנמוכות והגבוהות כאחד. השיעור מורכב משלושה חלקים, ניתן לשנות את ה"מינון" של כל אחד מהסעיפים ולהתאים את השיעור לגילאים שונים. בכיתות הגבוהות מומלץ להרחיב את הדיון בחלק השלישי הדן בזכות לחיים.

מטרות השיעור

1. התלמידים יבינו את חשיבות ההנצחה ויכירו דרכים שונות להנצחה, ובכללן את פרויקט ההנצחה של טל קרמן ז"ל.
2. התלמידים יכירו ביכולתם להעביר מסרים באמצעות רשת האינטרנט ויסייעו בפרויקט ההנצחה "הגמל של טל".
3. התלמידים יעמדו על מרכזיותו של ערך החיים בחברה הישראלית ועל החשיבות ההגנה עליו.

מהלך השיעור

סיפורה של טל

1. המורה תחלק לכל תלמיד את תמונת הגמל של טל (מופיעה בנספח לשיעור) ותשאל את התלמידים: מה זה? מי לדעתכם צייר את התמונה הזאת? נסו להעלות רעיונות.
2. המורה תמשיך: היום אני מבקשת לחשוף אתכם לסיפורה של בחורה צעירה בשם טל קרמן, אשר נהרגה בפיגוע באוטובוס קו 37 בשדרות מוריה בחיפה. סיפורה של טל ז"ל הוא סיפור של ילדה חכמה, חברותית, רגישה ואוהבת אנשים וחיות. טל הייתה ילדה שמחה וחייכנית בעלת שמחת חיים יוצאת דופן. נערה מעורבת מאוד בחיי הספר ובחיים החברתיים שקיוותה להתנדב לשירות בצה"ל ביחידה קרבית. למרבה הצער והכאב, טל לא זכתה לכך: ביום רביעי 5.3.2003 לאחר הלימודים טל נפגשה עם חברתה במטרה לארגן את מסיבת סיום י"ב. הן עלו על אוטובוס מספר 37. בשעה 14:16 בשדרות מוריה בחיפה, מחבל מתאבד שעלה לאוטובוס פוצץ עצמו ורצח 17 נפשות. טל וחברתה נהרגו במקום. טל נהרגה 3 חודשים לפני הגיעה לגיל 18. טל אהבה מאוד גמלים. ביומנה נמצא הציור אותו אתם מחזיקים בידכם. שמרו אותו ונחזור אליו בהמשך השיעור.

3. המורה תאמר לתלמידים: בואו ננסה להכיר קצת את טל ז"ל. התלמידים יקבלו דף המתאר את טל והמורה תקריא אותו.
4. המורה תשאל את התלמידים: אילו רגשות מעורר בכם סיפורה של טל? (עצב, כעס, זעם, פחד, תסכול...).

הנצחה "אחרת"

5. המורה תאמר לתלמידים: מותה של טל הותיר את משפחתה וחבריה עם כאב עצום וחלל שלא ניתן למלא. שמחת החיים שטל שידרה והפיצה סביבה נעלמה באחת ואת מקומה תפסו רגשות של עצב, אובדן וגעגוע. אולם משפחתה של טל החליטה לנתב את אותם הרגשות הקשים והכואבים למקום של הנצחה, מקום שניתן לראות בו חיוביות ואופטימיות, אולי כהמשך ישיר לדרך חייה של טל אהובתם.

6. המורה תשאל: כאשר חייל או אזרח נהרגים, כיצד בדרך כלל מונצח זכרם על ידי המשפחות והחברים? (קיר זיכרון עם שם ותמונה, ספר זיכרון, טקס לזכרם, עליה לקבר ואמירת קדיש).

דרכים אלו לזיכרון והנצחה הינן דרכים שמסייעות לבני המשפחה ולקרובי ההרוג לשמר באופן משמעותי ומכובד את זכר יקיריהם. מפעלי הנצחה שונים מסייעים לשמור על רוח הנפלים, להנציח אותה ולהעביר אותה כמורשת לדורות הבאים. משפחתה וחבריה של טל החליטו להנציח את זכרה בדרכים נוספות, כאלו שיסייעו לשמור על רוחה הצעירה, האופטימית והשמחה. כך למשל, ביולי 2003, כארבעה חודשים לאחר מותה, יזמו חבריה לכיתה מסע גמלים לזכרה. ביום השני לטיול כולם רכבו על גמלים אל גבעת גורדי – שם נערך טקס לזכרה. מאז בכל שנה נערך טיול לזכרה.

בנוסף, בכל שנה מאז 2003, מתקיימת "תחרוטל" שהיא תחרות שחייה לזכרה של טל. התחרות, כפי שמראות התמונות באתר האינטרנט לזכרה, נושאת אווירה שמחה וחיובית.

דרך נוספת להנצחתה היתה יזמה של הוריה של טל בעזרת המכללה לעיצוב גרפי "תלתן" בחיפה, אשר הפיקו מדבקה המשלבת את החיוך של טל ואהבתה לגמלים. הגמל המופיע על ידי המדבקה צויר על ידי טל ביומנה (תמונה של הסטיקר מופיעה בסוף הדף שקבלו התלמידים).

למורה: אם יש דרך להתחבר לאינטרנט בשיעור (לערוך את השיעור בחדר מחשבים, או אם יש חיבור בכיתה) כדאי מאוד להתחבר לאתר לזכרה של טל: <http://www.tal-smile.com> ולהקדיש מספר דקות לצפייה בתמונות של ה"תחרוטל" ושל הטיולים ובדברים שנכתבו לזכרה של טל.

7. המורה תשאל:

- האם אתם מכירים או שמעתם על דרכים פחות שגרתיות בהם הונצח זכרם של אנשים?
- מה דעתכם על דרכים אלו להנצחה? מה היתרונות שבהם?

8. המורה תספר לתלמידים: לקראת יום השנה החמישי יזם רון, אביה של טל ז"ל פרויקט נוסף להנצחת בתו. הוא פונה לאנשים בכל העולם ומבקש מהם לצבוע את תמונת הגמל שצוירה של טל. הגמלים הצבועים מופיעים באתר לזכרה.

למורה: את הגמלים ניתן לראות באתר בדף זה: <https://www.tal-smile.com/tals-camel-heb>

כדאי להדפיס כמה דוגמאות או להתבונן בתמונות באתר עצמו.

מעניין להיווכח כיצד רעיון "קטן" צובר תאוצה באמצעות רשת האינטרנט. משפחתה של טל בחרה לקחת את מותה הכאוב של ביתם ולהעביר באמצעות הנצחתה מסר אופטימי, צבעוני וחיובי. השימוש במדיה של רשת האינטרנט למטרה זו מדגיש לנו את היכולת שלנו להעביר מסרים לחברים, כמו גם לאנשים שאיננו מכירים, בארץ וברחבי העולם. ציורי הגמל מהווים דוגמא נפלאה לשימוש ברשת לקידום מסרים חיוביים.

9. המורה תציע שכולם יירתמו למשפחתה של טל בהנצחתה. כל תלמיד יצבע את תמונת הגמל שבידו או יוסיף לה כל אלמנט אומנותי אחר. לאחר שנסיים את צביעת הגמלים נסרוק את התמונות ונשלח אותן לרון.

ניתן לסרוק את התמונות ולשלוח אותן דרך "כתבו אלינו" באתר של טל או במייל לכתובת: Tal.smile1@gmail.com

טלפון: 052-6208370   www.nitzotzot.org.il   **מייל:** info@nitzotzot.org.il

אם ישנה בעיה בסריקת הציורים ניתן לשלוח את הציורים בדואר לכתובת: רון קרמן, שדרות המגינים 33, חיפה, 33265.

הזכות לחיים – החובה לחיים

10. לאחר שהתלמידים יסיימו לצבוע ויעבירו את הציורים למורה, תאמר המורה: המקרה העצוב של טל מבהיר לנו עד כמה הזכות הבסיסית והראשונית של האדם, הזכות לחיים, אינה מובנת בכלל ובמציאות של מדינת ישראל בפרט. זכות זו, הקובעת כי לכל אדם יש זכות להגנה מפני פגיעה גופנית ומוכרת באמנות בינלאומיות ואף בחוק יסוד "כבוד האדם וחירותו" של מדינת ישראל, לא נשמרת לעיתים במדינת ישראל ובחברה הישראלית.

הערה: מקורות לדברים אלה ניתן למצוא ב:

- "לכל אדם יש את הזכות לחיים, לחירות ולביטחון אישי". ההכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם, סעיף ג'
- "אין פוגעים בחייו, בגופו, או בכבודו של אדם באשר הוא אדם", חוק כבוד האדם וחירותו, סעיף 2.

11. הזכות לחיים נובעת מן התפיסה המוסרית בדבר ערכם של חיי אדם ומן ההכרה בסיסית שנטילת חייו של אדם או פגיעה בגופו בכוונה היא המעשה הבלתי מוסרי ביותר בחברה האנושית.

הזכות לחיים אינה רק הזכות לאי-פגיעה בחיים עצמם, אלא, היא יכולה לכלול גם את זכותו של האדם שלא לחיות בפחד מפני פגיעה פיזית או מפני השפלה - מי שמאזים, נפגעת זכותו לשלמות הגוף.

האם תוכלו לחשוב על מקרים נוספים (פרט לאירועים חבלניים), אפילו מקרים יומיומיים בהם לא נשמרת הזכות לחיים? למורה: כדאי לנתב את הדיון בשלב זה למקרי אלימות בין ילדים, מקרים בהם ריב על חניה או מריבת כלבים הסתיימו ברצח או כל מקרה אחר העולה על דעתם של הילדים.

12. כפי שאמרנו, הזכות לחיים היא הזכות הבסיסית והראשונית ביותר. חיים וביטחון הם תנאי רקע הכרחיים לקיום האנושי. עם זאת, המקרים שהעלנו כעת מצביעים על העובדה המצערת שהחיים לא נשמרים פעמים רבות ושקיימים זילות וזלזול בחיי אדם. מה לדעתכם אנחנו יכולים לעשות על מנת שלחיי אדם יהיה ערך רב יותר, כראוי להם? באילו מעשים, ביום שלנו אנו יכולים לנקוט בכדי שמקרי אלימות או פגיעה באחר לא יתרחשו?

למורה: חשוב בדיון זה להבהיר לתלמידים שההתנהגות שלנו: הצורה בה אנו מדברים לזולתנו, האדיבות או הגסות בה אנו פונים לאחר, האופן בו אנו נוהגים בכביש, אפילו הדרך בה אנו חושבים – כל אלה עשויים לקבוע במידה רבה את איכות החיים ואת קיום החיים עצמם. לכולנו יש את החובה לשמור ולהגן על הזכות לחיים.

13. המורה תסכם את השיעור: המקרים עליהם דיברנו כעת הם לצערנו מנת חלקם של אזרחי ישראל מזה זמן רב. לצערנו, האווירה של זילות בערך החיים הולכת ומתפשטת בחברה הישראלית, אשר חבריה מאוימים לא רק "מבחוץ" על ידי מחבלים וטרוריסטים אלא גם "מבית" על ידי אזרחים אחרים. **ככל שנפנים את חשיבותו ומרכזיותו של ערך החיים ונקדש אותו, כך נבין שאל לנו להיות סלחנים כלפי הפרתו של ערך זה.**

המקרה של טל עשוי לגרום לנו לחשוב שהאיום "מבחוץ" הוא האיום המרכזי ממנו עלינו להתגונן. חשוב שנפנים את ההכרה כי אסור לנו לקבל ולעבור על סדר היום על כל אלימות באשר היא ועל כל פגיעה בערך החיים - אם חפצי חיים אנחנו.

טל קרמן

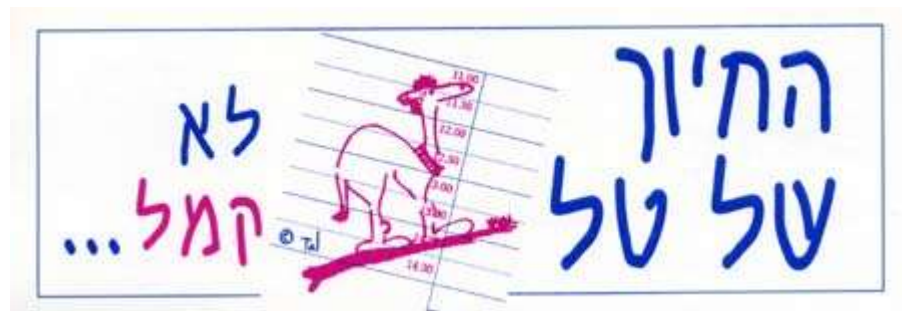
טל קרמן נולדה ב- 7.6.1985 בחיפה. טל הייתה בת בכורה לאורלי ורון קרמן ואחות לדרור. למדה בבית ספר יסודי "זכרון יוסף" ובתיכון "עירוני ה" בחיפה. כנערה מאוד חברותית, היו לה הרבה חברים מכל קצוות הקשת החברתית. הייתה לה רגישות יוצאת דופן לרגשות הזולת. חבריה מספרים שכאשר ראתה מישהו פגוע דאגה להקדיש תשומת לב לאותו אדם ולעודדו. מכיוון שטל הייתה מאוד חברותית היא הייתה הגשר בין אותם בודדים לשאר החברה. רגישות זו הניעה אותה לעשות ככל שיכלה על מנת למנוע פגיעה כלשהי ברגשות החלש והפגיע בסביבתה, כולל חיות.

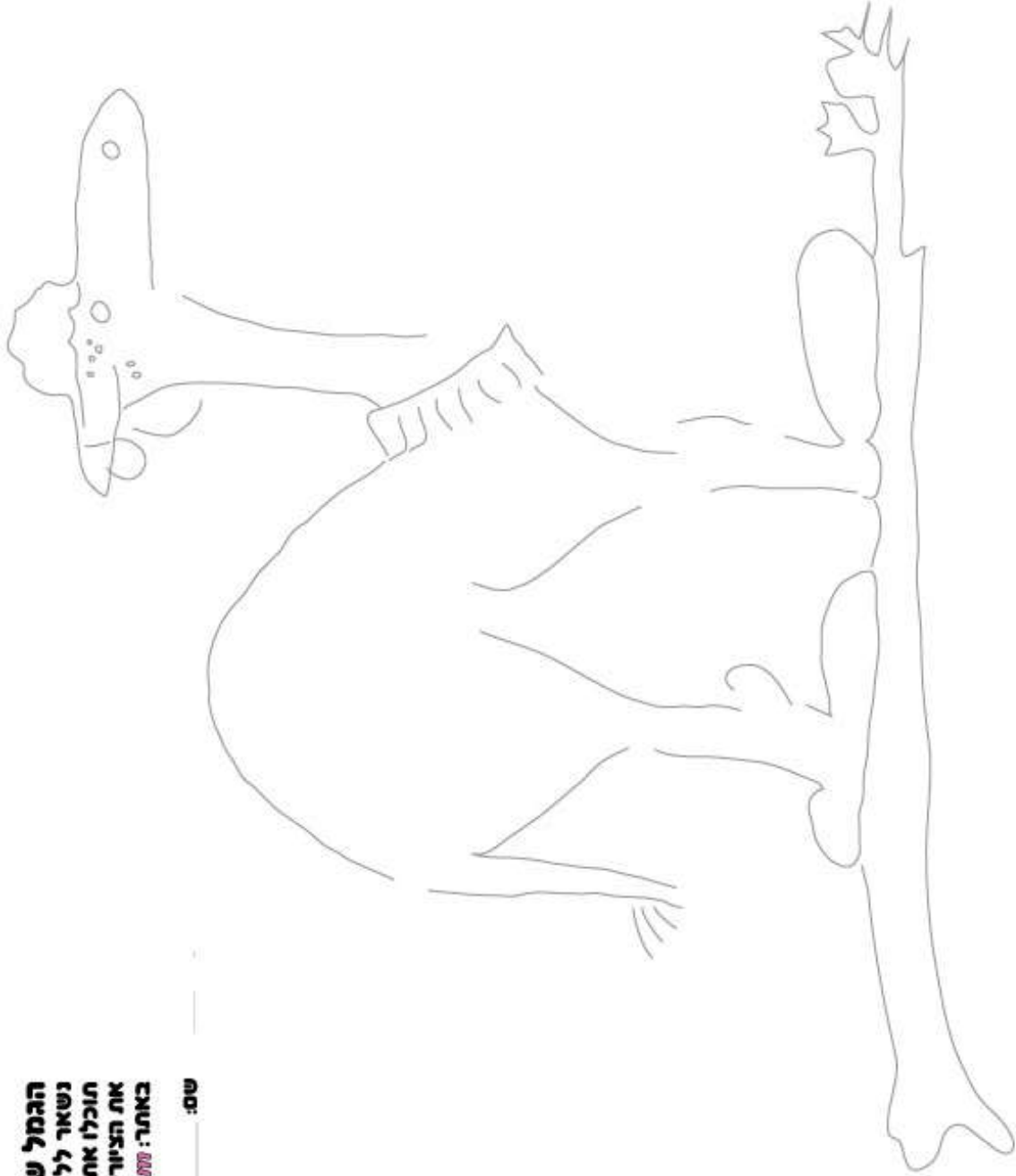
טל אהבה מאוד חיות ובעיקר חתולים. מגיל 3 היה לטל חתול אותו מאוד אהבה ובגיל מאוחר היא "התאהבה" בגמלים. חדרה היה מלא בבובות שונות ביניהם הרבה גמלים ואף שלט אזהרה "זהירות גמלים" אותו קיבלה במתנה מצייר שלטים.

היא מאוד אהבה לקרוא ספרות בעברית ובאנגלית. בין שאר הספרים שאהבה לקרוא היו סיפוריו של אתגר קרת אותו פגשה בשבוע הספר, ביוני 2002. על ספרו "אניהו" כתב לטל: "לטל, הרבה ספרים והרבה חיים... אתגר קרת"

טל הייתה נערה חייכנית ושמחה. כולם זוכרים את החיוך הרחב והכובש שלה, את שמחת החיים והאנרגטיות שלה – דבר הבא לידי ביטוי בתמונותיה ואף בכתבים שהשאירה.

טל נהרגה בפיגוע חבלני ביחד עם חברתה הטובה ליז ועוד 15 אנשים.

המל של טל
נשאר ללא צבע
תוכלו אתם לסיים את הצורך.
את הצירים הנבחרים ניתן לראות
באתר: www.Tal-Smile.com

שם: _____